

Sinka Istvánról*

Csere

Egyszer volt, hol nem volt, talán igaz sem volt: megeshetett-e az, hogy valaki bárányt cseréljen versekre?

Senki sem hallott ilyesmiről, hát én sem hallhatam, amíg csak egy bojtár vallomása kezembe nem került:

„S ahogy ott hasalok a gyepen, egyszer csak melém lép valaki, köszön, és megszólít:

– Na kiscsém, mire végzed? [...]

Huszonöt-huszonhat évesnek ítéltém. Erős, fehér fogai voltak, dús, fürtös haja és zengő mély hangja. Kék pantallót viselt és cuggos cipőt. És nem volt se loncsos, se piszkos. Én nem tudom, miért, de az első látásra megszerettem. Soha addig ember nem beszélt még úgy velem. Széles, nedves szája volt, s amikor beszélt, tekintetét mindig megfürösztötte a messzi tájban. [...]

– Eleven kölyök vagy – ütögetett a hátamra. – Na várj csak, mutatok néked valamit. – És kibontogatta a hátizsákját.

A sok holmi közül előhúzott egy könyvet, s amíg hajtogatta a lapjait, többször is felnevetett. Aztán odahúzott maga mellé és olvasott:

»Megint panasz, hát már megint panasz!

És akiről szól, mindig csak pap az...«

Én nagy szemeket meresztettem s a bámulattól nyitva maradt a szám. A búzaföldek mellett, a gyepen mellettem feküdt egy könyv, Petőfi versei. Abból olvasta a vándor asztalos-segéd a 'Legendát.' Lihegtem és a kislábujjamig megreszkettem.

Mikor magamhoz tértem, már újabb helyre nyitott a könyvben s dúdolván olvasta a verssorokat. Aztán tovább nyitott és megint tovább.

Mikor abbahagyta az olvasást, én már nem voltam se holt, se eleven. Annyira hatalmába kerített a vágy, hogy a könyv az enyém legyen, hogy hallhatóan nyögtem.

– Szeretnéd, ugyi? – incselkedett velem a segéd, mert látta, hogy fölkaavarta a könyv minden csepp véretem.

Alig tudtam eldadogni, hogy: igen.

– Nem lehet, nincs semmim a világon, ezen a könyvön kívül! – mondta szomorúan.

* 50 éve, 1969 júniusában hunyt el a pásztorból lett költő, író. Marin Georgiev írásaival tisztelettel emlékezünk az alkotóra.

Elhallgattunk egy kis ideig, aztán elkezdődött az alku. Kértem, könyörögtem, már-már sírásba csaptam át, amikor eszembe jutott a bárány. A kisbárány, Tímár Sándor ajándéka, amit úgyis el kell takarítanom. Úgyszincs hova tegyem – gondoltam –, felajánlottam hát a könyvért.”

Igen, ez valóban megesett, a vallomást pedig a magyar Dzsundó¹ írta, Sinka István, aki Petőfi miatt döntött: „Megesküdtem, hogy én költő leszek még akkor is, úgy is, ha rámegegy az egész életem, és ha az egész élő világ minden hatalma ellenem jön is.”

És a nincstelen ember komor konokságával azzá is vált. Mert Isten csodái sosem érnek véget. Mert az első strófák csodaként meg is születnek: „Abban a pillanatban kibomlottak előttem a vers-sorok. Elővettem a tintaceruza-csutkám, a csizmám szárát jól letörültem a szűrőm ujjával, hogy szépen ragyogjon rajta a betű és oda írtam fel a verset.”

Mindez a pusztán történt, tettestárs az egész természet, tanúja pedig csak a nyáj és az Isten volt.

Jegyzet

Ha nem fordítottam volna le a *Bődi Mariskát*, hiányozna belőlem valami, nem volnék egész, s talán maga a költő sem lehetne teljes. A kötet első kiadásán dolgozva szinte szomjaztam a nyersfordításokra – egészen Magyarorszáig jártam értük. 2004-ben csaknem egy hetet laktam Juhász Péternél; ma is őrzöm azt a füzetet, amelybe a naponta lediktált adagot körmöltem. Ha épp nem dolgoztunk, akkor a Duna-partot róttam, ahol a folyam fölött mindig fúj a szél – hol erősebben, hol gyengébben. Ott libbennek elő Sinka-versem első strófái is. Igen, sóhajból is lehetséges; a pusztá emléke távoli szellőként idézte bennem azt a találkozást, amikor a nyolcvanas években Juhász megmutatta nekem a szülőfaluját. Ez is elég volt, hogy régi érzéseim föltámadjanak. Talán Illyés rendkívüli könyvének belém ivódott emléke is hatott – a *Puszták népét* évekig kézikönyvként forgattam, ágyam mellett tartottam, megválni sem

¹ Zaharij Sztojanov (1850–1889) bolgár felkelő, autodidakta író, politikus eredeti neve. Fő műve a *Feljegyzések a bolgár felkelésekről* című emlékirat (1884–1892), magyarul: *Egy nemzet mámore*, Európa Kiadó, 1978.

bírtam tőle, mert a magyar és az emberi lét varázsát sugározta. [...]

Sinkát testvéremnek érzem – nem vér, hanem lélek szerint... Sok gondolata az enyém is, az én versemé is; sokat le sem írtam vagy rosszul írtam le közülük, másokat talán jobban írnék meg. [...] A megjelent kötetet először Sumenban mutattuk be. Ott ismertem meg Dzsoko Roszics színészt – rekedt-resszelős hangon dörmögte: „a *Tizenhárom aratót* mondom el, mert ez nekem is gyerekkori emlékem.” S bár nekem ilyen emlékem nem volt, amint fordítani kezdtem, máris fölűnt előttem a tarló, a kékék, keresztek; gyermekkoromban mindez még létezett,

mert kombájnok még nem gázolták a földeket, s még láthattam a paraszt-óriást, aki pusztá kézzel, istenként teremtette meg saját mindenségét az Istenében; és természetbe simulva és természettel birkózva csikarta ki belőle a kenyeret és a tudást. Ó, végleg elmúlt világ és eltűnt emberek – ti teljesebbek voltatok!

Sinka ősi és kemény világát mi már nem érthetjük – a civilizáció kérlelhetetlenül egyformára gyalul bennünket.

Talán ezért akarom ilyen makacsul feltámasztani. Emlékként.

Vallásként!

(Arató György fordításai)

MARIN GEORGIEV

A föld költője: Sinka István

*Mikor Isten hozzám eljött,
bűnöktől még mentes voltam,
vágyaimnak bokra nem nőtt;
mért keresett, azt sem tudtam.*

*Bodros birkák közt merülve,
füvet gázolt mellem végig,
purdé-arccal feketülve
érkeztem rossz kenyérhéjig,*

*s hozzá bajt és szidást kaptam.
Faként markolva e földbe,
lettem hát szegényből – gazdag.
Fejem rajta sose törve.*

*S tán az ördög kísértett meg
erdőszélről felém intve,
ments fel, Uram, úgy döntöttem,
teremteni fogok, mint Te.*

*Tovaszakadt sok év lassan...
Ugyan, hol nem bújtam, jártam.
Hogy azt a Bűnt megválthassam,
Őt keresve fagyban-lázban.*

*Aki voltam, az már rég nincs.
Vált az arcom idegenné,
egyre Istent várom mégis.*

Ő már nem jön soha többé.

Budapest, 2004. 11. 18.
– Szófia, 2004. 12. 14.

(Arató György nyersfordítása alapján
magyarra ültette: Jánosi Zoltán)